

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

ROMAÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/14/8/2016
MELLÉKLET: jelenléti ív

EMLÉKEZTETŐ
2016. DECEMBER 15. 14.00

Helyszín: 1055 Budapest, Kossuth tér 4. IV. em. 439/a.

Időpont: 2016. december 15. 14.00

Tárgy: Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Sörös Iván, az EMMI, Gyermekesély Főosztályának vezetője tájékoztatta a résztvevőket, hogy **Langerné Victor Katalin** helyettes államtitkár asszony nem tud részt venni az ülésen és felkérte őt az ülés levezetésére. Köszöntötte a résztvevőket, köztük **Czombos Tamás** helyettes államtitkár urat, akit az első napirendi pont kapcsán kértek fel, hogy tájékoztassa a Munkacsoport tagjait. Ismertette a napirendet és felkérte **Bak Árpád** urat, a Szubjektív Értékek Alapítvány képviselőjét, hogy vezesse fel az első napirendet, amelyre a javaslat tőle érkezett.

1. napirendi pont: Kötelezettségszegési eljárás az oktatásban megvalósuló etnikai alapú szegregáció miatt

Bak Árpád elmondta, hogy idén nyáron kezdődött egy kötelezettségszegési eljárás Magyarország ellen. Egyrészt egy jogszabály és egy ráépülő gyakorlat kapcsán, másrészt egy általánosabb gyakorlat kapcsán, ami nem konkrét jogszabályhoz kötődik. A roma gyerekek szegregált oktatását lehetővé tevő jogszabály létezik Magyarországon és van is eset, ahol megvalósul, például Nyíregyházán. Ezen kívül magas az aránya a roma gyerekeknek az olyan iskolákban, ahol csökkent képességűeknek vannak nyilvánítva a gyerekek, ez egyfajta tendencia, hogy így próbálják elkülöníteni az oktatás területén dolgozók a roma gyerekeket a nem romáktól. Ezért érte az Európai Uniótól kritika Magyarországot. Ugyanezeket a problémákat felvetette az Európa Tanács is szeptemberben egy jelentésében. Volt itthon sajtóvisszhangja, bekerült a közbeszédbe. A Szubjektív Értékek Alapítvány részéről az a kérdés fogalmazódott meg, hogy milyen lépések várhatók vagy történtek ez ügyben.

Sörös Iván kiegészítette az elhangzottakat azzal, hogy a kötelezettségszegési eljárás egy folyamatnak a része. Ha egy tagállam ellen kötelezettségszegési eljárás indul meg, annak van előzménye. Ilyenkor a Bizottság és az adott tagállam kormánya között egy párbeszéd elindul. Ebben az esetben több mint egy évvel a kötelezettségszegési eljárás megindítása előtt levelet kapott a Kormány, illetve az EMMI, amelyben különböző kérdésekre részletes válaszokat kértek. Ilyenkor számos adatot kér be a Bizottság, melyre a megadott határidővel kell a

válaszokat megadni. A kiküldött válasz nagyon terjedelmes volt. Minden olyan kérdés előkerült, amelyeket **Bak Árpád** is említett, a sajátos nevelési igényű gyermekek kérdésköre, a gyakorlat, illetve a jogszabályi háttér, a nyíregyházi példa is. Megkérdezték, hogy milyen arányban vannak hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek az egyes intézménytípusokban. Áll-e rendelkezésre olyan adat a köznevelés rendszerében, amely alapján meg lehet állapítani, hogy valaki roma. A pilot szakaszt követően érkezett meg a hivatalos felszólítás, amelyben foglaltakkal kapcsolatban történtek előrelépések már ezt megelőzően is. Történtek konkrét intézkedések és jogszabály módosítási javaslatok. **Sörös Iván** megkérte az EMMI köznevelési területének képviselőjét, hogy a konkrét intézkedésekről szóljon, és felkérte **Czombos Tamás** helyettes államtitkár urat, hogy ezt megelőzően a jogszabályi változásokról tájékoztatást adni szíveskedjen.

Dr. Czombos Tamás az Igazságügyi Minisztérium európai uniós igazságügyi együttműködésért felelős helyettes államtitkára elmondta, hogy az Igazságügyi Minisztérium felel az Európai Bizottság által indított kötelezettségzegési eljárásokban adandó kormányzati pozíció kialakításáért, amely egy koordinációs funkció. Nem a képviselendő álláspontot alakítja ki, hanem szoros együttműködésben az illetékes szaktárcával képviseli a magyar álláspontot. A pilot szakaszban zajlottak egyeztetések, információk cseréje a Bizottsággal, magas szintű találkozókra is sor került. Az EMMI államtitkárai és Balog miniszter úr is találkozott az illetékes biztossal. Az ügyben két csoportra oszthatóak a Bizottság kifogásai. Az egyik az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 28. §. 2) bekezdésével kapcsolatos fenntartásai, a másik csoportban a törvény gyakorlati alkalmazásaival kapcsolatos kifogások vannak, akár a speciális nevelési igényű gyermekek vagy a roma iskolák, nemzetiségi iskolák helyzete. Tehát van egy jogszabályi és van gyakorlati fenntartása a Bizottságnak. Az Ebktv. érintett szakaszát az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtt alkottuk meg, és azóta ezzel kapcsolatos probléma nem merült fel. A kormányzat meggyőződése volt, hogy a jogszabály szövegezése megfelelő. Az Ebktv. 28. § 2) bekezdésében lévő kivételekre szükség van. Ez a bekezdés az egyenlő bánásmód követelménye alól veszi ki a világnézeti és nemzetiségi oktatást. Ha ez nem lenne, akkor nem lehetne nemzetiségi vagy egyházi iskolát Magyarországon létrehozni a törvény szigorú szabályai miatt. **Dr. Czombos Tamás** elmondta, hogy tettek javaslatokat a jogszabály módosítására, mert a törvény szövege egyértelmű, de 2015-ben a Kúria hozott egy olyan döntést, amely a törvénynek olyan értelmezést ad, amely szembe megy az egyenlő bánásmód irányelvvel. Erre figyelemmel tettek javaslatot, amelyben még egyértelműbbé tették volna a 28.§ 2) bekezdés szövegezését, egyértelműen kizárni az olyan eseteket, mint ami Nyíregyházán történt. Tehát egyházi alapon szegregált iskolát nem lehet létrehozni. Amennyiben még is van ilyen iskola, az csak úgy működhet tovább, ha megfelel a nemzetiségi oktatás feltételeinek. Kettős feltételrendszernek kellene megfelelni, mind világnézeti, mind nemzetiségi alapon. Volt egy fordulat az ügyben, amikor a Bizottság nem volt együttműködő, mert az ajánlatot nem fontolta meg, hanem eljárást indított. Ez történt nyáron. A Bizottság asztalán már ott volt a javaslat, amelyet a kötelezettségzegési eljárás keretében eljuttattak, amelyet azóta a Kormány benyújtott az Országgyűlésnek. Ennek ellenére a Bizottság úgy döntött, hogy az eljárás megindítja. Ez az eljárás úgy indul, hogy egy hivatalos felszólítást küld az ország számára és két napos határidőt szab arra, hogy erre válaszoljon. Szeptember végén adtunk választ, amelyben a jogszabály úgy módosulna, hogy a 28.§ 2) bekezdése tiltaná világnézeti alapon szegregált iskolák létrejöttét, azt mondaná ki, hogy amennyiben ilyen van, annak meg kell felelnie a nemzetiségi oktatás feltételeinek. Miután elküldték a javaslatot a Bizottságnak, dr. Trócsányi László miniszter úr találkozott Vera Jourová biztos asszonnyal, ahol részletesen elmondta a jogszabály módosítás mögött álló indokokat és kérte a Bizottságot, hogy ebben a részben, tekintve, hogy a javaslatunk

eleget tesz az egyenlő bánásmód irányelv követelményeinek, a Bizottság zárja le az eljárást, illetve jelezzon vissza, hogy megfelelő a szöveg. Mert amennyiben megfelelő a szöveg, az Országgyűlés folytatná a tárgyalást. **Dr. Czombos Tamás** hangsúlyozta, hogy a szöveg nem lehet más, ilyen kivételre szükség van, mert ha nem lenne benne, akkor Magyarországon nem lehetne létrehozni nemzetiségi vagy egyházi iskolát. A módosító javaslatban olyan garanciális elemek vannak, amelyek mindenképpen kizárják az olyan jogértelmezést, amely a nyíregyházi esetben előfordult a Kúria által. Kaptunk biztató ígéretet, de végleges álláspont a Bizottság részéről még nem érkezett. Tudomása szerint tervbe van véve, hogy Balog Zoltán miniszter úr is találkozzon Jourová biztos asszonnyal, ahol már nem csak a jogszabály-módosításról, hanem a kötelezettségzegési eljárásban felvetett további gyakorlati problémákról egyeztetnek. Ezt az ügyet Magyarország és a Bizottság is fontos, kiemelt ügynek tekinti. Jó irányba elindult egy folyamat, sikerült erről a szövegről tárgyegeztetések, az egyházakkal való egyeztetés során megállapodni. Hangsúlyozta, szakmai meggyőződése, hogy ez egy jó szöveg. Ha a Bizottság visszajelez, akkor a tavasz folyamán az Országgyűlés el tudja fogadni ezt a jogszabály-módosítást. Az eljárásban felvetett többi kifogást illetően átadta a szót az EMMI képviselőinek.

Sörös Iván megköszönte és a jogszabály-módosítással kapcsolatban hozzátette, hogy 2014 decemberében bekerült a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvénybe egy felhatalmazó rendelkezés, a 94. § (4) bekezdés z) pontja, melynek a törvénybe illesztése kapcsán elindult egy szakmai vita. A Bizottság az aggályát fejezte ki a tekintetben, hogy a felhatalmazó rendelkezés olyan részletszabályok megalkotására jogosítaná fel a Kormányt, ami közvetlenül vezethet ahhoz, hogy a gyerekeket szegregálják, a roma gyerekeket elkülönítsék. A törvény felhatalmazó rendelkezése alapján elindult egy jogszabály-tervezetnek az előkészítése, amely több körben egyeztetésre került egyházi partnerekkel, illetve az Antiszegregációs Kerekasztal keretében is megvitatásra került a szövegjavaslat.

Az Ebktv. módosításban szintén benne van, hogy ezt, a 2014. évben a köznevelési törvénybe emelt felhatalmazó rendelkezést kiveszi.

Sörös Iván kiegészítésként elmondta, hogy 2013 óta működik az Antiszegregációs Kerekasztal, amelynek keretében ezt a témát tárgyalják civil szereplők, illetve a kormányzat által delegált képviselők. Folyamatos az a tudás és jelenlét, amely ezt a témát napirenden tartja. Annak érdekében, hogy a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű (köztük roma) gyerekek is hozzáférhessenek magas színvonalú, minőségi szolgáltatásokhoz, kialakításra került még egy olyan gyakorlati terv, egy road map, amely konkrét javaslatokat, konkrét intézkedéseket tartalmaz, arra vonatkozóan, hogy az oktatás minőségét hogyan lehet fejleszteni, hogyan lehet azokat a szabályokat megerősíteni, amelyek abba az irányba vezetnek, amely megelőzi a szegregáció kialakulását, illetve a minőségi oktatás fejlesztéséhez is hozzájárul.

Dr. Czombos Tamás elmondta, hogy a köznevelési törvény felhatalmazó rendelkezését mindenképpen hatályon kívül kell helyezni. Egyrészt kodifikációs szempontból, hiszen az Ebktv. 28. § (2) bekezdésére utal vissza, amelynek a szövege módosulni fog. Másrészt szükségtelenné vált, mivel az Ebktv. 28. § (2) bekezdésének új szövege egyértelmű garanciákat tartalmaz. Például azt, hogy a nemzetiségi iskolákban az oktatás minőségének meg kell felelnie a más iskolákban érvényesülő feltételeknek. Valamint a köznevelési törvény nemzetiségi oktatásra vonatkozó rendelkezéseire, illetve végrehajtási rendeleteire utal vissza, tehát a jogszabályokban már meglévő előírásokra, ezért nincs szükség külön jogszabály megalkotására. Ez a jogi konstrukció teljes mértékben szükségtelenné tette a köznevelési törvényben lévő felhatalmazó rendelkezést, ezért a benyújtott módosító javaslat, ennek a hatályon kívül helyezésére tesz javaslatot.

Glowacz Miklósné, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelési Stratégiai Főosztályának képviselője beszámolt a köznevelési terület antiszegregációra irányuló konkrét intézkedéseiről és terveiről. Egy TÁMOP program keretében már elkészült – de még nem került elfogadásra – az Antiszegregációs Stratégia, melynek a kiválasztási rendje alapján az országban 100 intézmény azonosításra került, amelyek a szegregációban érintettek lehetnek. A stratégiában még bizonyos hiányosságok vannak, ezért módosításra szorul. Megjelent a cselekvési terv¹ a végzettség nélküli iskolaelhagyással kapcsolatos stratégia megvalósításához. Ebben konkrét intézkedések is nevesítve vannak és találhatunk benne antiszegregációs intézkedéseket is. A végzettség nélküli iskolaelhagyással sokszor a roma tanulók érintettek, illetve a szegregált intézményekben tanulók érintettek, ezért különösen fontos, hogy lépéseket tegyünk. Létrehozták az EFOP 3.1.2. konstrukciót, amely olyan nevelési módszer kidolgozására irányul, ami a meglévő jógyakorlatokon alapulva komplex programot nyújthatna az iskolák számára, a heterogén tanulócsoportokat megcélözva. Bizonyítottan bevált gyakorlat a gyerekeket együtt oktatni, Hejőkeresztúron már végeznek hasonló gyakorlatot. De nem csak az ún. komplex instrukciós programról van szó, hanem annak egy továbbfejlesztéséről, a korábban kifejlesztett jógyakorlatokra épülve. Azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nem jogosan kerültek ebbe a kategóriába, visszakerüljenek, a tanárok észrevegyék azokat a képességeiket, amelyeket eddig nem vettek észre. Az EFOP 3.1.5. konstrukció a 100 szegregált intézményre fekteti a hangsúlyt, a helyi igényeknek megfelelően segíti az intézményeket abban, hogy megszűnjön a szegregáció, a tanulók képzése a megfelelő módon történjen. Rendkívül fontos kérdés a pedagógusok felkészítése, annak érdekében, hogy megfelelőképpen és hatékonyan tudják a gyermekeket segíteni. A végzettség nélküli iskolaelhagyással kapcsolatban fontos a korai jelzőrendszer, ennek érdekében olyan informatikai fejlesztés történik, amely már bizonyos pontokon megvalósult. Ez nem ró plusz terheket a pedagógusokra, a meglévő információs rendszeren, a KIR-en keresztül néhány plusz adattal kiegészítve gyűjt információt. A Pedagógiai Oktatási Központokhoz kapcsolva adna félévente olyan információt, hogy melyik az az iskola, ahol valamilyen jel arra mutat, hogy végzettség nélküli iskolaelhagyás történhet. Az adatvédelmi szempontokat figyelembe véve a konkrét tanulók nyilvánosságra kerülése nélkül adna adatot. Így azonnal lehetne preventív jelleggel lépéseket tenni. A köznevelésben most leginkább a prevencióra fektetik a hangsúlyt, a beavatkozásokat a szakképzésben kell megtenni, amely az NGM feladata lesz első sorban. **Glowacz Miklósné** elmondta, hogy intézményfejlesztést is szeretnének véghezvinni az intézményrendszer térségi fejlesztésével, amely szintén az antiszegregációt segítené. Két EFOP projekt kapcsolódik ide. Az egyikben az állami fenntartásban lévő iskolák fejlesztése történik. Külön nevesítve, hogy minden lépés, minden intézkedés a szegregáció csökkentésére irányuljon. Az EFOP 4.1.5. konstrukcióra nem állami intézmény fenntartók, nemzetiségi fenntartók, alapítványok pályázhatnak majd infrastrukturális fejlesztésre. Mivel ez egy valós probléma és az EU is felhívta a figyelmet rá, szinte minden intézkedésben megjelenik a szegregáció elleni hatás.

Aba-Horváth István, az EU-Roma Országos Egyesület képviselője szerint minden terv annyit ér, amennyit a gyakorlatban meg lehet valósítani. A szegregáció kialakulásának földrajzi, demográfiai és gazdasági okai vannak. Bármilyen intézkedést lehet hozni, ha a település irányítói másképp gondolkodnak. Ha egy polgármester gazdaságilag közelíti meg a kérdést és összevon intézményeket, akkor abban lesz szegregáció. Ott ahol a születési arány egy a hathoz – például Ózdon és környékén –, ott is lesz szegregáció. Minden intézkedés, ami a szegregáció ellen működhetne, kizárólag együttműködéssel, roma kontrollal történhetne. Ez

---

¹ 1729/2016. (XII. 13.) Kormány határozat a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni stratégia cselekvési tervéről

a jelenség két évtizede jelen van, nagyon sokszor harcoltak ellene. Debrecenben éppen a kötelezettség-szegési eljárás kapcsán polgárokat kérnek, hogy nyilatkozzanak arról, hogy létezik szegregáció. Ezzel akarják erősíteni az állításukat. Szükség esetén meg tudja nevezni, hogy kik ők. Hozzátette, hogy vannak olyan folyamatok, amelyeket nem vesznek elég komolyan. Például az egyházak támogatásával kapcsolatban megjegyezte, hogy maguk az egyházak is gazdaságilag elit iskolákat hoznak létre. A cigány gyerekek mennek az önkormányzati iskolába, a jól fizető, tehetősebb szülők gyermekei pedig az egyházi iskolába. Ezen kellő odafigyeléssel maguk is tudnának változtatni. Mire figyelnek, ha helyben nem teremtik meg annak a lehetőségét annak, hogy a civil és roma kontroll jelen legyen. Bármilyen infrastrukturális beruházás lehet, ha nem tudják, hogy miért és kinek szól. Bármilyen humán erőforrás fejlesztés lesz, vagy bármilyen szolgáltatást levisznek helybe, az mind annyit fog érni, amennyit a cigány családok és gyerekek megtapasztalnak belőle. Ebben gyakorlatiasabbnak kell lenni. Elismeri, hogy ha a törekvés meg is volna, akkor is kevés az a humán erőforrás a közösségében, akik kapcsolódhatnak ehhez a folyamathoz. Biztonsággal állította, hogy minden olyan fejlesztés mellőzi a roma kontrollt a vidéki településeken, amely elősegíthetné a megfogalmazott célt. A cselekvési tervet így csak utópikus verzióknak tarja. Lesz beruházás, lesz fejlesztés, lesznek programok, de abból mennyi jut el hozzájuk. E tekintetben kellene pontosítani, a tervezésbe be kellene vonni azokat a civil szervezeteket, akik még hajlandóak erkölcsileg, szakmailag, morálisan tisztán a közösség érdekében tevékenykedni. Ha a tervezésben ezt mellőzik, akkor félrecsúszhat minden.

Sörös Iván a monitoring kapcsán jelezte, hogy a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiában megfogalmazott intézkedéseknek nyomon-követhetőnek kell lennie. A Stratégiának minden évben van egy nyomon-követési jelentése is. Ezzel a kormányzat tájékoztatást kap az intézkedések megvalósításáról, valamint a jelentést közzéteszik a romagov.kormany.hu oldalon is, amely bárki számára hozzáférhető. Le lehet tölteni az oldalról magának a Stratégiának a szövegét, valamint az előrehaladási jelentéseket is. A romák helyi szinteken történő bevonása tekintetében pedig kiemelte **Sörös Iván** a Roma Platform programot, amelyek a helyi szintű együttműködés erősítését, illetve ezek feltárását szorgalmazza. Fontos szempont a Bizottság és a Stratégia oldaláról is, a helyi megvalósítókat, a helyi kérdéseket minél jobban előtérbe helyezni. Egyetért **Aba-Horváth Istvánnal** abban, hogy minden helyben dől el, fontos a kormányzati szándék, a forrás, az intézkedések iránya, de a változást helyi szinten kell előidézni. A Roma Platform tíz rendezvényből álló rendezvénysorozat három olyan megyében, amely a romák által legsűrűbben lakott. Ez egy közvetlen Bizottsági pályázat, amelyen a tagországok tárcái vettek részt. Magyarországon ennek a felelőse az EMMI, a Szociális Ügyekért és Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság. Baranya, Szabolcs és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 3-3 egyeztető fórum kerül megrendezésre, amelyen civil szervezetek és helyi kormányzati szereplők vesznek részt. Ezek olyan együttműködést generáló fórumok, amelyek célja a helyi térségben, járásban valamilyen változást elindítani. **Sörös Iván** hangsúlyozta, hogy az országos szinten működő egyeztető fórumok, mint amilyen az Emberi Jogi Munkacsoport ülésai, az Antiszegregációs Kerekasztal, a Legyen Jobb a Gyerekeknek Tematikus ülés vagy a Roma Koordinációs Tanács, nem biztos, hogy le tudnak érni minden területre. Felhívta a figyelmet még egy egyeztetési lehetőségre, a Helyi Esélyegyenlőségi Programra. Az Ebktv. kötelezővé teszi, hogy minden önkormányzat fogadjon el több évre szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programot, amely alapján intézkedéseket tegyen helyi szinten. Helyi szintű terv nem készülhet el anélkül, hogy helyi szinten ne egyeztessenek. A jogszabályi garanciák erre megvannak, projektek is támogatják. Az országos és a helyi szint között a megyei szinten van hiányosság, ezt a funkciót próbálja betölteni a Roma Platform.

Barkóczy Gizella, a Roma Nővédelmi Egyesület képviselőjében elmondta, hogy tapasztalataik szerint a roma pedagógusok az egyetemről kikerülve eltűnnek a köznevelés területéről. Felméréseik szerint 20 iskolában 1 roma pedagógus van, illetve minden 3. roma pedagógus munkanélküli. Kezdeményezik a Roma Pedagógusok Tanácsának létrehozását. A roma pedagógusok nagyon jó tanácsokat tudnak adni a nem roma pedagógusoknak, az identitás, a roma családokkal, a szokásaikkal kapcsolatos kérdésekben.

Glowacz Miklósné megköszönte a tájékoztatást a kezdeményezéséről. Kérte, hogy ha a felmérésüket véghezvitték, továbbítsák Sipos Imre köznevelésért felelős helyettes államtitkár úr részére, mert nagyon hasznos lehet. Egyetért **Barkóczy Gizellával** abban, hogy egy roma pedagógus többet érhet el a roma gyerekekkel, mert sokkal jobban elfogadják őt.

Dr. Gregor Katalin, az Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban EBH) képviselője jelezte, hogy az Ebktv. módosítással kapcsolatban nem kereste meg a tárca az EBH-t, az internetről tudták meg, hogy a törvényt módosítani készül a jogalkotó. Utólag megtették a javaslatukat, amelyet megküldtek Miniszter úrnak, a Brüsszelnek küldött szövegben még pontosításokat kértek. A civil szervezetek szerepével kapcsolatosan jelezte, hogy évente egy olyan panasz érkezik az EBH-hoz, amely a szegregációt sérelmezi, és amely alapján vizsgálatot tudnak indítani. Ugyanakkor sok bejelentés érkezik civil szervezetektől pontatlanul megfogalmazva, a hiánypótlásokra nem válaszolnak. Illetve közérdekű bejelentést tesznek, viszont a közérdekű bejelentésekről és panaszokról szóló törvény² alapján az EBH a közigazgatási eljárást hivatalból az oktatási intézménnyel szemben nem tudja megindítani. Ha a civil szervezetnek benne van az alapszabályában, hogy képviselheti a hátrányos helyzetű gyerekeket, vagy a romákat, akkor közérdekű igényérvényesítésként benyújthatja a kérelmét a Hatósághoz. Ehhez egy olyan panasz kell, amely alapján meg tudják indítani kérelemre az eljárást. Nagyon fontos a civil szervezetek, egyesületek, alapítványok szerepe, de úgy látják, hogy amennyiben visszaküldenek valamit hiánypótlásra, hogy pontosítsák, illetve egészítsék ki a panaszt, akkor az ügyintézés leáll, mert annak már nem tesznek eleget. **Gregor Katalin** ezen kívül megjegyezte, hogy fontos a pedagógusok, iskolaigazgatók, tankerület-igazgatók képzése, hogy felismerjék a szegregációt. A jelzések alapján több területen tapasztalták, hogy nem volt meg az együttműködés, illetve természetesnek vették, hogy kialakult a szegregált oktatás. Nem elsősorban az oktatás minősége a kérdés, hanem az, hogy a városon kívüli, vagy város szélén lévő tagiskolák esetében természetesnek veszik, hogy a tagiskolába 90-100%-ban roma gyerekek járnak. Azon kevés ügyben, amelyben az EBH elmarasztaló határozatot hoz, hiába van jogerős ítélet, az ügyek végrehajtási eljárása megakad. Ezért nagyon fontosnak tartja a pedagógusok, tankerület-igazgatók képzését.

Jakus László, a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület képviselője a jogszabály módosítással kapcsolatosan megkérdezte, hogy ha valamely egyház, önkormányzat vagy bármilyen intézményfenntartó szegregál, akkor most megkapja a lehetőséget arra, hogy nemzetiségi iskolaként működjön tovább. Felhőborítónak tartja, hogy ha már szegregál, tehát a roma gyerekekhez olyan a hozzáállása, akkor ne működtessen nemzetiségi iskolát. Magyarországon roma nemzetiségi oktatás nem vagy csak nagyon csökevényesen létezik. Ennek az eszközei sincsenek meg, nincsen roma nemzetiségi pedagógusképzés, nincsenek roma nemzetiségi tankönyvek. Vannak a romák között beás, lovári és a nyelvüket elhagyott, magyarul beszélő romák. Ez a kiskapu, mert mondván, hogy magyarul beszélnek, így nem is kell nekik nemzetiségi tankönyv. A nemzetiségi iskolákkal kapcsolatban nagy káosz van és ez ad lehetőséget arra, hogy legálisan szegregáljanak az iskolákban. Tud példát arra, hogy

---

² 2013. évi CLXV. törvény, a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről

szegregációval vádolt iskolát nemzetiségi iskolává nevezték ki, ezzel ki is kerültek a szegregáció vádjá alól. Megjegyezte, hogy nem tud róla, hogy a törvény módosítása során a romákkal egyeztetettek volna.

Dr. Tordai Edina, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében elmondta, hogy az AJBH nemzetiségi középiskolákat vizsgáló jelentésében kifejezetten kiemelte, hogy több nemzetiség, illetve a romák esetében nincs nyelvtanárképzés, illetve nincs pedagógusképzés. Mivel nincs megfelelő képzés, nincsenek megfelelő tankönyvek, illetve pedagógus szakkönyvek, mivel középfokú nyelvvizsgálóval már lehet tanítani, ezért abban az intézményben, ahol megjelenik a roma oktatás, nevelés, színvonal csökkenés figyelhető meg. A színvonal csökkenés önmagában azt eredményezi, hogy a nem roma gyerekek elvándorolnak abból az intézményből. Ha a magyar állam komolyan gondolja a nemzetiségi nevelést, akkor azt a pedagógusképzés vonalán is erősíteni kell, odafigyelve a szegregált oktatás elkerülésére.

Dr. Czombos Tamás elmondta, hogy az Ebktv. alapelveket fogalmaz meg absztrakt szinten. A gyakorlati problémát nem tudja kezelni. Azt, hogy a nemzetiségi oktatás színvonala, minősége milyen, azt nem ez a törvény tudja kezelni. A Kúria döntésére absztrakt megoldást kerestek. A szöveg garanciákat szolgáltat, hiszen egyértelműen azt mondja, hogy az alaptanterv szerinti ismeretek megszerzése esetén ugyanazt a minőséget kell nyújtani a nemzetiségi iskolában, mint a nem nemzetiségiben. Elismeri, hogy ez a gyakorlatban nem feltétlenül mindig érvényesül, de az Ebktv. a maga absztrakt szintjén csak ezt tudja kimondani. Ez egy nagyon erős garanciális elv. Maga a törvény egy általános keretet, garanciát tud tenni, amit a hatóságoknak, bíróságoknak és a végrehajtási jogszabályoknak kell kezelni. Ha a Kormányhivatal úgy érzi, hogy nem állnak meg a feltételei annak, hogy adott iskola elismerhető nemzetiségi intézményként, mert nem állnak meg azok a minőségi feltételek, akkor neki lépéseket kell tennie, és akár bíróság által kikényszeríteni a jogszabályi feltételeknek való megfelelést vagy a bezárását. **Czombos Tamás** az egyeztetés hiánya kapcsán elmondta, hogy az IM a tárcaegyeztetés szervezte, a civil szervezetekkel történő egyeztetést az EMMI intézte.

Sörös Iván elmondta, hogy az összes nemzetiségi önkormányzat meg volt hívva egyeztetésre annak a tervezetnek a kapcsán melynek alapját a 2014. évi köznevelési törvény felhatalmazó rendelkezése adta. Hangsúlyozta a roma nyelvtanári képzés fontosságát, amely garancia lehet arra, hogy a nemzetiségi oktatás valóban megfelelő színvonalon valósuljon meg. A gyakorlati megvalósulás helyi elköteleződés kérdése. A tankönyvekkel kapcsolatban megjegyezte, hogy az sem mindegy, hogy milyen a romák megjelenése a tankönyvekben. Miniszter úr kezdeményezésére 2015-ben indult egy munka a Pécsi Tudományegyetem Romológia Tanszékének bevonásával, amely a kísérleti tankönyveket vizsgálja felül aszerint, hogy van-e olyan elem benne, amely kiegészítésre szorul, esetleg sztereotip megfogalmazásokat tartalmaz. Több javaslatot megfogalmaztak, hogy hogyan lehetne tankönyvekben tudatosítani, hogy a romák több száz éves történelme van Magyarországon. Az Európa Tanács által elindított CAHROM tematikus munkacsoportnak van egy eleme, amely arra kíváncsi, hogy a tagországok általános tankönyveiben milyen romakép fogalmazódik meg. A helyi megvalósulások kapcsán elmondta, hogy a bihari térségből civil szereplőtől érkezett egy jelzés a korábbi intézmény fenntartói struktúra változásáról. Az egyház át fog venni egy iskolát, a melyet korábban a KLIK működtetett. A jelzés azt az aggodalmat fejezte ki, hogy a tapasztalatok alapján ez oda vezethet, hogy az iskola el fogja szívni a jó képességű, középosztálybeli tanulókat és így a másik iskola szegregálttá válik, és alacsonyabb oktatási színvonalat fog biztosítani számukra. Közel egy éves egyeztetést követően, 2016. november

18-án megállapodás jött létre civilek, egyházi, kormányzati szereplők között, melyben közös vállalást tettek kifejezetten erre a térségre, erre a problémára. A probléma felvetéséből kialakult egy helyi együttműködés, amely a prevencióra, a szegregáció megelőzésére irányul. Ez egy alulról jövő kezdeményezés, amelyre a tárca, illetve a helyi szereplők a saját eszközeikkel reagáltak.

Aba-Horváth István elmondta, hogy véleménye szerint az egyházak azért fogják bevállalni az állami intézmények átvételét, mert 8-as a szorzójuk. Ennyivel többet kapnak, mint az állami fenntartású intézmények. A KLIK egy „lufifej”, amely alá rendelik az iskolákat, az iskolai döntéshozatal megszűnt. Minden tankerületnek van egy munkacsoportja, de ezekben nincsenek roma emberek. Javasolta, hogy minden tankerület munkacsoportjában legyenek romák. **Glowacz Miklósné** felszólalásával kapcsolatosan elmondta, hogy nagy számban indulnak projektek, de ezek szinergikusan elmennek egymás mellett. A roma társadalmat megcélazzák 6-7 projekttel, amelyek összehangolva sokkal hatékonyabbak lennének. Ha lenne a programok között párbeszéd, óriási eredményeket tudnának elérni. A fiatalok képzésével kapcsolatosan elmondta, hogy felnőttképzési területen látja, hogy a GINOP-ban a 25 év alattiakkal milyen nehéz dolgozni, nem lehet őket együttműködésre bírni. A szakképzési centrumokba betettek rengeteg képzést, óriási forrásokat, de ezek nem érnek el a hátrányos helyzetű közösségekhez, nem vonják be a civileket és a roma közösségeket. **Gregor Katalin** felszólalásával kapcsolatban megjegyezte, hogy a civil szervezetek nem mehetnek szembe a fenntartóikkal, nem fognak tudni együttműködni a későbbiekben. Korábban az Igazságügyi Minisztériumnak is volt jogvédő hálózata, amely országosan 150 ügyvédet foglalkoztatott. Az is hatékonyabb volt, mint a mostani. Ha nem tudjuk bizonyítani az EBH kihelyezett megyei ügyvédjének, hogy valóban megtörtént az egyenlő bánásmód megsértése, akkor olyan, mintha nem is létezne. Tucát számra küldik el az ügyfeleket, mert nem tudják bizonyítani. Képzési, foglalkoztatási, prevenciós területen is hiányolja az együttműködést, tapasztalata szerint a roma civileket nem tekintik partnernek. Vannak jó példák, de nagyon ritka, a helyi organikus vezetés és a roma önkormányzat együttműködése határozza meg az eredményeket.

Glowacz Miklósné megköszönte a javaslatokat. Elmondta, hogy a mostani projektek között szigorú szinergia történt meg. Akár az egyes államtitkárságok között, akár az NGM-mel lehatárolták a projekteket, hogy ne legyenek párhuzamosságok, inkább egymásra épülések valósuljanak meg. Ebben a támogatási ciklusban ez észrevehető lesz. A végzettség nélküli iskolaelhagyás cselekvési tervet az NGM-mel és az EMMI egyes ágazataival együttműködve alakították ki és volt civil egyeztetése. Mindenki elmondhatta a véleményét és ezeket be is építették a cselekvési tervbe. Már látott megvalósíthatósági tanulmányokat az induló projektekről, amelyek végigvitelével látszódní fognak az eredmények, akár az antiszegregációban is.

Tibori Tímea, a Roma Nővédelmi Egyesület képviselőjében megjegyezte, hogy megvan a szándék az integrációra, de a gyakorlatban az ellentmondásait élik meg. Nem lehet továbblépni akkor, amikor részben a szervezetek egymás között, részben a hatóságok, a képző intézmények nincsenek közvetlen napi kapcsolatban, nincs folyamatos tapasztalatcsere. Megkerülhetetlen egy állandó képzők képzése, különösen a közoktatásban dolgozók számára. Valóban nagyon sok a roma pályaelhagyó ezen a területen, illetve a sok csalódás okán nehezen vonhatók be olyan képzési folyamatokba, amelyek a saját közösségük szempontjából lennének nagyon jelentősek. Az identitás kérdésével kapcsolatosan elmondta, hogy a romák önazonosságának megvallása egy olyan lehetséges döntés, amelyet számos esetben, hol az előnyök megszerzése érdekében használnak, hol pedig igyekeznek kibújni a saját

csoporthoz tartozásuk alól. Tudatosítani kellene, hogy az önazonosság kérdése kulcsa minden jó elképzelés megvalósításának.

2. napirendi pont: Tájékoztatás az elmúlt időszakban lezajlott emberi jogokkal kapcsolatos magyarországi látogatásokról az európai uniós és a nemzetközi szervezetek részéről

Sörös Iván elmondta, hogy három olyan látogatásról szeretne beszámolni a Munkacsoport tagjainak. Az Európai Szemeszter keretében tett tényfeltáró látogatással kapcsolatban elmondta, hogy 2010-ben Bizottság elfogadta az Európa 2020 Stratégiát, amely több célkitűzést is megfogalmaz. Ezek alapján végzik a munkájukat az egyes ágazatok. Van három konkrét célszám, ami a társadalmi felzárkózáshoz kapcsolódik. A szegénységben élők arányának csökkentése, a lemorzsolódás csökkentése, amely Magyarországon kiemelt prioritás, illetve a felsőfokú végzettségűek arányának növelése. Az Európai Szemeszter folyamata az országspecifikus ajánlások kiadásával végződik. A 2016-ban két tényfeltáró látogatása történt, a 2015. és a 2016. évhez kapcsolódóan. A tényfeltáró látogatás folyamata azzal kezdődik, hogy előzetesen kérdéseket juttatnak el az ágazatokhoz, ennek koordinációját az NGM végzi. Az érkező delegáció különböző bizottsági tisztségviselőkből, szakértőkből áll. Társadalmi felzárkózás szempontjából az EMMI-t érintő kérdések között szociális ügyekkel, gyermekügyekkel, oktatással kapcsolatos kérdések szerepeltek. Külön blokkot szántak felsőoktatási és az egészségügyi kérdéseknek. A Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság beszámolt a Biztos Kezdet Gyerekházak működéséről, jövőbeni tervekről, tanodákról, minden olyan kérdéstről, amely az oktatással, illetve az oktatás minőségével kapcsolatos, új fejlesztésekről, új jogszabályokról. Konkrét kérdés volt a végzettség nélküli iskolaelhagyás stratégiájának megvalósítása, beleértve a lemorzsolódás megelőzésére szolgáló korai jelzőrendszert. Volt kérdés a gyermekszegénység csökkentésére, illetve a szegénységi mutatók javulására vonatkozóan. A kérdésekre a válaszadás egy egész napos, intenzív megbeszélés keretében történt, amelyen az adott ágazat kollégái minden kérdésre felkészülten jelentek meg, nagyon jó szakértő párbeszéd alakult ki. Itt lehetőségük van a szakértőknek a jelentéseknél részletesebben átbeszélni a kérdéseket. Az elmaradt kérdésekre a tárcá írásban ad választ. Az országlátogatást követően még sor került további találkozóra a Bizottság képviselőivel, ez egy formális találkozó, amely lezárja az egyeztetést. 2017. év elején a Bizottság újra országspecifikus ajánlásokat fogalmaz meg.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, melynek Magyarország is tagja, 60 éve működik. Ez a Bizottság nem rendszeres országlátogatásokat tesz. Azzal a kéréssel fordultak Magyarországhoz, hogy a romaüggyel kapcsolatban szeretnének látogatást tenni, tájékozódni roma és felzárkózási kérdésekben. A romák kérdése is több tárcát érint, az EMMI-n kívül a BM és az NGM is részt vett a találkozón. Itt is felvetődött a köznevelés, a közfoglalkoztatás kérdése, a felzárkózást segítő gazdasági fórum, romák foglalkoztatásának elősegítésével kapcsolatos kérdések. A látogatás záró-jegyzőkönyv elkészítésével zárult.

Török Ildikó, az EMMI, EU és Nemzetközi Szervezetek Főosztályának képviselőjében bemutatta az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság működését. Az EGSZB, az Európai Unió konzultatív szerve, 1957-ben alapították. Szakértői tanácsokkal látja el az Európai Unió intézményeit, a Bizottságot, a Tanácsot és a Parlamentet is. Fontos céljuk, hogy híd szerepet töltenek be az Európai Unió intézmények és a szervezett civil társadalom között, strukturált párbeszédet folytatnak a társadalmi szervezetekkel. A munkájukat a munkaadók, a munkavállalók és az egyéb tevékenységgel foglalkozó szakértők csoportjára osztva végzik. A novemberi magyarországi látogatásuk konkrét célja az volt, hogy a roma stratégiák

végrehajtását monitorozzák, illetve, hogy további szakpolitikai ajánlásokat fogalmazzanak meg elsősorban a szervezett civil társadalom szemszögéből. Fontosnak tartja a Munkacsoportban részt vevő civil szervezetek figyelmét felhívni a Bizottság munkájára, az esetleges jövőbeli kapcsolatok kialakítása szempontjából.

Pokol Attila, a KKM, Biztonságpolitikai és Non-proliferációs Főosztályának képviselőjében beszámolt az EBESZ szakértői látogatásáról. 2016. november 3-án járt Magyarországon Michael Georg Link, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Demokratikus Intézmények és Emberi jogok Irodájának igazgatója. Az EBESZ 2015-ben látogatott Magyarországra, a miskolci romák lakhatási helyzetét vizsgálta és 2016 szeptemberében készült el az erről szóló jelentése. A mostani látogatás a jelentés, illetve a tavalyi látogatás utókövetése volt. Budapesten folytatott konzultációkat és a delegáció egy része ellátogatott Miskolcra is. Találkoztak a kormányzat, az EBH és az AJBH képviselőivel. Összességében elismerték az elmúlt évben megtett kormányzati intézkedéseket, amelyek a miskolci romák lakhatási helyzetének javítását szolgálták. Érzékelték, hogy a miskolci önkormányzat is nyitottabb az együttműködésre ezen a területen. Felajánlották a segítségüket az EBESZ rendőri képzése programjának keretében, amennyiben a BM részéről van fogadókészség. Ebben az ügyben a KKM a későbbiekben egyeztet a BM-mel.

Sörös Iván hozzátette, hogy egy ilyen látogatás rengeteg előkészítést igényel, rengeteg munka van benne. Nagyon hasznos és fontos, hogy ezeken a találkozókön az álláspontok tudnak egymáshoz közeledni.

3. napirendi pont: Egyebek

Jakus László napirendi pontként javasolta egy következő Munkacsoportülésre, hogy az ENSZ Emberi Jogi Felülvizsgálata során a romákat érintő kérdésekkel, ajánlásokkal, illetve válaszokkal kapcsolatban kapjon a Munkacsoport tájékoztatást.

Sörös Iván a UPR felülvizsgálattal kapcsolatban elmondta, hogy a delegáció tagjai a védésen a romákkal kapcsolatban oktatással, illetve a szegregációval kapcsolatos kérdéseket kaptak. A következő ülés napirendjére felveszik a témát és meghívják a szakértő kollégákat.

Barkóczy Gizella a magyarországi roma nők helyzetének témáját javasolta napirendi pontként a következő ülésre.

Sörös Iván megköszönte a javaslatokat és a Tematikus Munkacsoport egész éves munkáját.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető

Jóváhagyta: Sörös Iván főosztályvezető